

21. 3. 2002

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Česká obec sokolská jako oprávněná osoba

Připadá-li v úvahu jako oprávněná osoba kromě České obce sokolské i obnovená sokolská jednota či župa, nelze dovozovat, že by Česká obec sokolská pozbyla svého zákonného určení oprávněné osoby.

Připadá-li v úvahu jako oprávněná osoba kromě České obce sokolské i obnovená sokolská jednota či župa, nelze dovozovat, že by Česká obec sokolská pozbyla svého zákonného určení oprávněné osoby.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 20 Cdo 2382/2000, ze dne 28.2.2002)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně České obce sokolské, se sídlem v Praze 1 - Malé Straně, Újezd č. 450, proti žalovaným 1/ Tělovýchovné jednotě S. F. a 2/ Českému svazu tělesné výchovy se sídlem v Praze 6, Mezi stadiony, zastoupenému advokátem, o navrácení majetkových práv, vedené u Okresního soudu ve Frýdku - Místku pod sp. zn. 12 C 179/92, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 30.11.1999, č.j. 9 Co 383/99 - 115, tak, že rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 30.11.1999, č.j. 9 Co 383/99 - 115, se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Odvolací soud potvrdil (v napadené části, tj. ve vztahu k druhému žalovanému) rozsudek, jímž soud prvního stupně žalobu vycházející ze zákonů č. [173/1990](#) Sb. a č. [232/1991](#) Sb., kterou se žalobkyně domáhala uložení povinnosti vydat jí ve výroku označené nemovitosti, zamítl (rovněž zamítavý výrok proti první žalované nebyl odvoláním dotčen). Oproti soudu prvního stupně, který dovedl, že žalovaní nejsou pasivně legitimováni, založil odvolací soud své rozhodnutí na tom, že žalobkyni nesvědčí legitimace aktivní. Dospěl k závěru, že Česká obec sokolská je oprávněnou osobou k navrácení majetkových práv pouze v případě (jde-li o majetková práva, která byla odňata původní sokolské tělocvičné jednotě nebo župě), že tyto organizační jednotky do konce lhůty k uplatnění dotčených nároků (31.12.1991) neobnovily svoji činnost; jinak, jestliže činnost naopak obnovily, jsou oprávněny k navrácení majetkových práv jen ony samy. Tento názor se prosazuje i v dané věci, neboť odňatá majetková práva k pozemkům, jejichž vydání se žalobkyně domáhá, svědčila Sokolské župě M. v M., jež obnovila svoji činnost již 23.2.1991, a dne 12.4.1991 byla registrována v příslušné centrální evidenci. Jestliže obnovená sokolská župa - oprávněná - restituční nárok (písemnou výzvou) u osoby povinné neuplatnila, a naopak tak učinila Česká obec sokolská, a poté podala i žalobu u soudu, pak - uzavřel odvolací soud - Česká obec sokolská (žalobkyně) není ve sporu aktivně legitimována. Její návrh na vyslovení přípustnosti dovolání odvolací soud zamítl s tím, že nejde o rozhodnutí po právní stránce zásadního významu, jelikož věc byla posouzena v souladu s konstantní judikaturou (viz rozhodnutí sp. zn. 3 Cdon 100/96, 3 Cdon 1130/06, 3 Cdon 1172/96 Nejvyššího soudu).

Proti tomuto rozsudku podala žalobkyně (za níž jedná pověřený člen s právnickým vzděláním) včasné dovolání, jímž odvolacímu soudu vytkla, že jeho rozhodnutí vychází z nesprávného právního názoru o osobě, ve vztahu k uplatněnému restitučnímu nároku aktivně legitimované. Dovolatelka připustila, že dle „současného výkladu“ byla Sokolská župa M. jako její organizační složka oprávněna „uplatňovat své nároky“, namítla však, že tato okolnost nemůže vyloučit právo subjektu, který je jmenovitě určen oprávněnou organizací k navrácení majetkových práv „přímo zákonem“ (§ 1 odst. 2 zákona č. 232/91 Sb.). Opačný závěr, který formuloval odvolací soud, je podle dovolatelky „v rozporu s právním řádem“, a oporu v rozhodnutích Nejvyššího soudu, na něž odkázal, nemá již proto, že v nich šlo o případy jiné, resp. nikoli o ten, kdy Česká obec sokolská „vystupuje jako žalobce za svojí existující organizační složku“. Postavení České obce sokolské jako oprávněného subjektu je tedy „vzhledem ke znění zákona primární“ a nelze doložit, že by byla „v některém z případů“ jako oprávněná osoba vyloučena. Podle dovolatelky je oprávněnou osobou jak ona tak „odvozeně její župní složka“, což odpovídá tomu, že jde o jedno občanské sdružení, a účel zákona, aby restituovaný majetek nabyl původní vlastník, je dostatečně zajištěn jeho stanovami.

Druhý žalovaný ve svém vyjádření dovozoval, že dovolání žalobkyně je nedůvodné, a navrhl, aby bylo zamítnuto. Je-li smyslem a účelem restitučního zákona navrácení majetkových práv tomu subjektu, jemuž dříve svědčila, není důvod přiznávat postavení osoby oprávněné zástupně České obci sokolské, jestliže sokolská župa prokazatelně existuje; nárok na navrácení majetkových práv proto příslušel této župě, která jej však v zákonem stanovené době neuplatnila.

Podle části dvanácté, hlavy první, bodu 17. zákona č. [30/2000](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (to jest podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 1.1.2001 - dále jen „o.s.ř.“).

Podle § 236 odst. 1 o.s.ř. lze dovoláním napadnout pravomocné rozhodnutí odvolacího soudu jen za předpokladu, že to zákon - jde-li o rozsudek v ustanoveních § 237, § 238 a § 239 o.s.ř. - připouští.

Vady vyjmenované v § 237 odst. 1, jejichž existence zakládá přípustnost dovolání, dovolatelkou tvrzeny nebyly a z obsahu spisu se nepodávají; přípustnost dovolání proto odtud dovodit nelze.

Podobně k založení přípustnosti dovolání není užitečné ustanovení § 238 odst. 1 písm. a/, jelikož napadený rozsudek není měnicím, nýbrž potvrzujícím.

Totéž platí ve smyslu § 239 odst. 1, neboť odvolací soud zvláštním výrokem nevyslovil, že dovolání je přípustné, a ohledně ustanovení § 238 odst. 1 písm. b/ je sice splněna podmínka, aby potvrzujícímu rozsudku předcházelo zrušení dřívějšího rozsudku soudu prvního stupně a rozsudkem, který byl potvrzen, soud prvního stupně rozhodl jinak než v rozsudku předchozím, není však splněna podmínka, že takto rozhodl proto, že byl vázán právním názorem soudu odvolacího; ten se totiž ve zrušovacím rozhodnutí omezil toliko na závěry procesní povahy (především, že rozhodnutí soudu prvního stupně je nepřezkoumatelné, a jakými otázkami bude třeba se dále zabývat), aniž však vyjádřil názor, rozhodný - a soud prvního stupně zavazující - pro následné právní posouzení věci.

Dovolání tedy není přípustné ani podle tohoto ustanovení.

Zbývá posoudit přípustnost dovolání již jen z hlediska ustanovení § 239 odst. 2.

Podle § 239 odst. 2 o.s.ř. nevyhoví-li odvolací soud návrhu účastníka na vyslovení přípustnosti dovolání, který byl učiněn nejpozději před vyhlášením potvrzujícího rozsudku, je dovolání podané tímto účastníkem přípustné, jestliže odvolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam.

Pojem „zásadního významu po právní stránce“ ve smyslu tohoto ustanovení je specifický nikoli samotnou uplatnitelností v dané věci (potud, že posouzení určité právní otázky se promítá do výsledku konkrétního sporu), ale tím, že se s ním spojuje způsobilost významového přesahu do všeobecného (širšího) kontextu soudní praxe. Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam tehdy, jestliže zahrnuje posouzení právní otázky, jež je relevantní i pro posouzení jiných, obdobných právních poměrů, a jež v konečném účinku může mít vliv na obecnou rozhodovací činnost soudů. Tak je tomu především v případech, kdy se týká takové právní otázky, která judikaturou vyšších soudů řešena dosud nebyla, resp. jejíž řešení je dosud nejednotné, nebo jestliže odvolací soud posoudil určitou právní otázku jinak, než je posuzována v konstantní (zejména publikované) judikatuře těchto soudů, případně shledá-li odvolací soud, že existují důvody, pro které je zapotřebí se od stávající judikatury odchýlit.

Se způsobilou (vzhledem k obsahu návrhu na připuštění dovolání objektivně přezkumu otevřenou a současně i v dovolání fakticky namítanou) otázkou aktivní legitimace k uplatnění daného restitučního nároku se závěr o zásadním významu po právní stránce vskutku pojí, a to proto, že se k ní na dané skutkové základně a se zřetelem k namítanému právnímu názoru Nejvyšší soud dosud neměl příležitost - v plné šíři - vyjádřit.

Dovolání je tudíž podle § 239 odst. 2 o.s.ř. přípustné, a dovolatelka uplatnila i takto založené přípustnosti dovolání způsobilý dovolací důvod podle § 241 odst. 3 písm. d/ o.s.ř., jímž lze namítat, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Podle ustanovení § 2 zákona č. [173/1990](#) Sb. ve znění zákona č. [247/1991](#) Sb. (dále jen zákona č. [173/1990](#) Sb.) platí, že majetková práva dobrovolných organizací, která jim byla odňata zákony č. 187/1949 Sb., č. 71/1952 Sb. a č. [68/1956](#) Sb. se navracejí dle stavu ke dni 31.3.1948 Československé obci sokolské a ostatním znovu vzniklým dobrovolným organizacím, které uplatní své nároky u právního nástupce organizace uvedené v § 2 zákona č. [68/1956](#) Sb. do 31.12.1991. Bližší úpravu podmínek a způsobu navrácení těchto majetkových práv obsahuje zákon č. [232/1991](#) Sb. ve znění zákona č. [312/1991](#) Sb. (dále jen zákon č. [232/1991](#) Sb.), který shodně upravuje i osobu oprávněného a povinného subjektu (§ 1 odst. 2 a § 2 odst. 1).

Zákon č. [173/1990](#) Sb. v ustanovení § 2, jakož i zákon č. [232/1991](#) Sb. v ustanovení § 1 odst. 2, tedy užívají pro osobu oprávněnou - mají-li jí být sokolské subjekty - označení „Československá obec sokolská“, jež se identifikuje s označením této právnické osoby jako celku (od účinnosti změn a doplňků stanov přijatých 30. a 31.1.1993 se sdružení označuje jako „Česká obec sokolská“). Mimo

jakoukoli pochybnost tedy je (a potud je třeba dát za pravdu dovolatelce), že subjektem oprávněným podle citovaných ustanovení zákonů č. [173/1990](#) Sb. a č. [232/1991](#) Sb. je Česká obec sokolská (sdružení).

Česká obec sokolská, uvádí na druhé straně správně odvolací soud, je přitom právnickou osobou jisté, stanovami určené vnitřní struktury, a protože její jednoty a župy, které tuto vnitřní strukturu podle stanov představují, jsou též nositeli právní subjektivity (srov. § 2 odst. 3 a § 6 odst. 2 zákona č. [83/1991](#) Sb., ve znění pozdějších předpisů, a usnesení Vrchního soudu ze dne 21.6.1993, sp. zn. 7 Cmo 18/92, uveřejněné pod č. 15/1995 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek), nebrání nic tomu, aby odkaz na sdružení v § 2 zákona č. [173/1990](#) Sb. a v § 1 odst. 2 zákona č. [232/1991](#) Sb. byl současně pojat i jako odkaz právě na tyto organizační složky.

Jelikož jde - zásadně - o navrácení majetkových práv tomu subjektu, jemuž původně svědčila, je na místě připustit, aby i sokolské tělocvičné jednoty nebo župy - za předpokladu, že byly nositelkami majetkových práv k 31.3.1948 a obnovily svoji existenci - byly povolány k uplatnění nároku na navrácení těch práv, jež jim byla odňata. Nikoli jako „znovu vzniklé dobrovolné organizace“ (což je kategorie, se kterou zákon počítá pro jiné než sokolské organizace, resp. pro jiný než sokolský majetek), ale coby organizační jednotky obecně oprávněné právnické osoby, nadané odvozenou právní subjektivitou ve smyslu § 6 odst. 2 písm. e/ zákona č. [83/1990](#) Sb., ve znění pozdějších předpisů.

K majetku odňatému podle zákonů č. 187/1949 Sb., č. 71/1952 Sb. a č. [68/1956](#) Sb. sokolské tělocvičné jednotě nebo sokolské župě je tedy oprávněnou osobou Česká obec sokolská, které v tomto postavení může konkurovat obnovená sokolská tělocvičná jednota nebo župa jako její kvalifikovaná organizační jednotka; jestliže ta svoji existenci neobnovila, je oprávněnou osobou Česká obec sokolská, sdružení.

Tento právní názor vyslovil Nejvyšší soud již v rozsudku ze dne 30.9.1996, sp. zn. 3 Cdon 1100/96, uveřejněném pod č. 28/1997 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, jakož i v mnoha rozhodnutích dalších, a nemá důvod se od něj odchýlit ani v posuzované věci (shodně judikuje i soud Ústavní, viz kupř. odůvodnění nálezu ze dne 4.2.1998, sp. zn. II. 19/97).

Dovolatelka správně poukázala na to, že právní názory vyslovené v odvolacím soudem zmíněných rozhodnutích Nejvyššího soudu jsou podřízené závěrům, pro které v daných poměrech pozitivní resp. přímé konsekvence nemají. V jedné věci (sp. zn. 3 Cdon 1100/96) šlo o to stanovit, kdo je oprávněnou osobou, jestliže sokolská tělocvičná jednota (původní vlastník) svoji existenci neobnovila (a že je jí Česká obec sokolská), ve druhé (sp. zn. 3 Cdon 1172/96) že oprávněnou osobou je i obnovená sokolská tělocvičná jednota jako organizační jednotka České obce sokolské, a ve třetí (sp. zn. 3 Cdon 1130/96) že Česká obec sokolská nemůže být oprávněnou osobou v případě navrácení majetkových práv subjektu, který status stanovami určené organizační jednotky Československé obce sokolské neměl.

Žádné z těchto rozhodnutí, o které se odvolací soud opíral, tedy nelze pojímat jako úplný podklad pro řešení otázky, kdo je oprávněnou osobou v případě, že kromě „obecně oprávněné“ České obce sokolské (sdružení) se jako oprávněná nabízí i obnovená sokolská jednota či župa. Nejvyšší soud v

nich tento střet posuzoval jen potud, že uzavřel, že obnovené organizační jednotky mohou v postavení oprávněné osoby „obecně oprávněné“ České obci sokolské „konkurovat“; že by však - sama o sobě - (včasná) obnova těchto jednotek znamenala, že Česká obec sokolská svého zákonného určení oprávněné osoby pozbyla, z jeho judikatury (a z hmotněprávní úpravy dotčených restitučních nároků vůbec), jak správně namítla dovolatelka, vskutku dovést nelze.

V rozsudku ze dne 27.5.1999, sp. zn. 20 Cdo 749/98, Nejvyšší soud dovodil, že způsobilosti konkurovat České obci sokolské její organizační jednotky využít mohou, ale také nemusí, přičemž ve druhém případě postavení České obce sokolské nemůže být dotčeno. Svědčí tomu jak zákonná dikce, na niž upozornila dovolatelka, tak okolnost, že status oprávněných osob od České obce sokolské její jednotky odvozují.

V praktické rovině (jakož i v dané věci) nejde o samu konkurenci oprávněných osob, ale o otázku (případně) konkurence restitučních nároků; jejich subjektivní identifikace ostatně vystihuje i otázku aktivní legitimace, kterou jako klíčovou otevřela dovolatelka námitkou proti právnímu názoru odvolacího soudu.

Ve vztahu k poměrům, založeným restitučním zákonem č. [87/1991](#) Sb., ve znění pozdějších předpisů, Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 28.2.1997, sp. zn. 2 Cdon 1230/96, (uveřejněném pod č. 77/1997 v časopise Soudní judikatura) konstatoval, že požadavek písemné výzvy není součástí práva na vydání věci; to plyne zřetelně již z ustanovení § 5 odst. 1 zákona, resp. z dikce „vydá věci na písemnou výzvu oprávněné osobě, jež prokáže svůj nárok na vydání věci...“. Přestože zákon nepřesně užívá pojmu nárok, je zřejmé, uvádí se v rozhodnutí, že výzva nárok teprve zakládá; jen tehdy, jestliže oprávněná osoba povinnou osobu předepsaným způsobem vyzve, stane se z jejího subjektivního práva nárok (na vydání věci), tedy právo soudně vymahatelné. Doručení písemné výzvy povinnému je tak podmínkou vzniku nároku.

Podobné platí i v režimu restitučních nároků podle zákonů č. [173/1990](#) Sb. a č. [232/1991](#) Sb.

Podle § 2 zákona č. [232/1991](#) Sb. oprávněná osoba musela uplatnit nárok na navrácení majetkových práv písemnou výzvou (do 31.12.1991) u organizace povinné; podle § 3 odst. 2 odmítla - li povinná organizace uzavřít dohodu o navrácení majetkových práv, mohla osoba oprávněná uplatnit své nároky do 31.7.1992 u soudu.

Písemná výzva, již předpokládá citované ustanovení § 2 zákona č. [232/1991](#) Sb., je jednostranným (adresovaným) hmotněprávním úkonem, kterým se povinné osobě zprostředkovává okolnost, že někdo jiný (osoba oprávněná) uplatňuje určité (o restituční předpisy opřené) subjektivní právo, jímž zasahuje do jejího dosavadního právního (majetkového) postavení, a v jakém rozsahu k takovému zásahu dochází (čeho se uplatněné právo týká). Dojitím výzvy se zakládá specifický právní vztah (jehož předmětem je restituční nárok), který se neindividualizuje toliko jím, ale i určením subjektivním - tím, kdo výzvu činí, a tím, kdo je jejím adresátem. Jen mezi nimi může být zásadně uzavřena dohoda o navrácení majetkových práv (kterou předjímá ustanovení § 3 odst. 1 zákona č. [232/1991](#) Sb.), a jen do vztahu těchto subjektů může dopadnout (odpovídající) výrok soudního rozhodnutí v případě, že dohoda uzavřena nebyla (§ 3 odst. 2).

Subjektem aktivně legitimovaným (jemuž svědčí v soudním řízení uplatněný restituční nárok) je tedy (ta) oprávněná osoba, která řádně uplatnila vůči osobě povinné právo, vycházející z restitučního předpisu.

O konkurenci restitučních nároků by šlo jen tehdy, uplatnila - li takto restituční nárok jak jednota (župa) tak i Československá obec sokolská.

Jestliže však výzvou podle § 2 zákona č. [232/1991](#) Sb. Sokolská župa m. dotčené subjektivní právo neuplatnila, a naopak tak učinila coby oprávněná osoba (pouze) Československá obec sokolská, nemůže být o konkurenci restitučních nároků řeč (a „konkurence“ oprávněných osob se relevantně neklade); subjektem, který se mohl práva na navrácení majetkových práv podle § 3 odst. 2 zákona č. [232/1991](#) Sb. domáhat u soudu, byla (výlučně) Československá (posléze Česká) obec sokolská, a - jinými slovy - právě jí svědčí aktivní legitimace k uplatnění daného nároku.

Odlišný názor, na němž založil své rozhodnutí odvolací soud, tedy neobstojí. Právní posouzení věci odvolacím soudem je tudíž nesprávné, v důsledku čehož nelze dospět ani k závěru, že je správný - ve smyslu § 243b odst. 1 o.s.ř. - rozsudek, který na něm spočívá. Podle téhož ustanovení jej proto Nejvyšší soud zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 o.s.ř.).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Bezpilotní systémy vlastní konstrukce v kategorii Specific: regulační požadavky a praktické aspekty](#)
- [Nefungující rozsah péče o dítě. Cesta přes využití terapie a dalších opatření podle ustanovení § 503 zákona o zvláštních řízeních soudních](#)
- [De iure traktor, de facto nákladní vozidlo, už ne tolik výhodná dualita](#)
- [Digitální důkazy z webu v soudním řízení: jak doložit, co bylo online zveřejněno?](#)
- [Pokuta 32 mil. EUR pro Dacia/Renault - evropské soutěžní úřady tvrdě došlapují na no-poaching. Měla by Vaše společnost být na pozoru?](#)
- [Rozdělení společného jmění manželů v případech výtěžné činnosti pouze jednoho z manželů](#)
- [Oběť znásilnění má nárok na peněžitou satisfakci](#)
- [Digitalizace AML povinností: jak technologie mění plnění povinností pro tisíce povinných osob](#)
- [\(Ne\)vypořádání předmětu řízení u soudního smíru](#)
- [Nové limity opatrovnického rozhodování v judikatuře ESLP a Ústavního soudu](#)
- [Mimosmluvní odměna při společném zastupování více osob](#)